

עפ"ג 40623/07/20 - יחיא מנצור נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

לפני כב' השופט רפי כרמל, סגן נשיא, אב"ד
כב' השופט אריה רומנוב
כב' השופטת מרים ליפשיץ-פריבס
המערער
יחיא מנצור
ע"י ב"כ עו"ד מאהר חנא
נגד
המשיבה
מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים

פסק דין

ערעור על גזר דינו של בית משפט השלום בירושלים (כב' ס' הנשיא השופט ירון מינטקביץ) מיום
4.6.20 בת"פ 65345-07-19.

כללי

1. המערער הורשע, על יסוד הודאתו בעובדות כתב אישום מתוקן, בעבירות של התפרצות לדירה (2 עבירות), סיוע להתפרצות (עבירה אחת), גניבה בצוותא (2 עבירות), כניסה לישראל שלא כדין (3 עבירות). בהסדר הטיעון הסכימו הצדדים כי ייגזרו על המערער 32 חודשי מאסר הכוללים את המאסר המותנה, מאסר על תנאי, קנס, התחייבות ופיצוי לשיקול דעת ביהמ"ש. בגזר הדין הוטלו על המערער 32 חודשי מאסר בפועל, הופעל בחופף מאסר מותנה של 12 חודשים שהוטל על המערער בתיק אחר, כך שהמערער ירצה בסך הכול 32 חודשי מאסר אשר ימנו מיום מעצרו. כמו כן, הוטלו שנת מאסר על תנאי, חצי שנת מאסר על תנאי, קנס בסך 12,000 ₪ (שחולק ל - 12 תשלומים החל מיום 1.10.20) או 6 חודשי מאסר תמורתו, התחייבות עצמית, ופיצויים לשלושה מתלוננים בסכום כולל של 205,000 ₪ שישולמו עד ליום 1.8.20. בקשת המערער לדחיית מועד תשלום הפיצויים והקנס עד לאחר שחרורו ממאסר נדחתה, ומכאן הערעור. הערעור מופנה כנגד רכיב הפיצוי והקנס; כנגד ההחלטה להטיל על המערער מאסר חלקי הקנס; וכנגד החלטת בית משפט קמא שדחתה את בקשת המערער לדחיית מועד תשלום הקנס והפיצוי עד לאחר שחרורו ממאסר.

2. ואלה המעשים: המערער, תושב שטחים ששהה ללא היתר שהיה או עבודה בישראל, קשר קשר עם שניים אחרים, אחד מהם שימש נהג והאחר גם הוא שוהה בלתי חוקי, לבצע התפרצויות לבתים בתחומי מדינת ישראל. השלושה הצטיידו בכלי פריצה שכללו לום ברזל ומברג בתוך שק ארוז. הנהג אסף ברכבו את המערער והשב"ח האחר, העבירם את גדר ההפרדה והסיעם לשכונות בתוך ישראל, והשניים, ירדו מהרכב ופרצו לבתים בעוד שהנהג נותר לתצפת ברכב. שני מעשי פריצה בוצעו ביום 2.7.19 וביום 14.7.19. החבורה גנבה רכוש רב מהדירות. בעבירה בה הורשע המערער בסיוע, הגיעה למקום דיירת שצעקה לעברם "גנב, גנב" ואחד מהם הניף לום ברזל מעלה והתקרב אליה והיא ברח מהמקום.

טענות הצדדים

3. ב"כ המערער עותר לביטול המאסר חלף הקנס ולהפחתת סכום הפיצוי וסכום הקנס, ולחלופין, להפחתת ימי המאסר חלף הקנס ולקביעה כי תשלום הקנס והפיצוי ישולמו בתשלומים לאחר שחרורו של המערער ממאסרו.

לעמדת הסנגור, עצם הטלת מאסר חלף קנס מהווה חריגה קשה ובלתי מוצדקת מהסדר הטיעון ויש לבטלה במסגרת הערעור. מדובר ברכיב עונשי שלא הוסכם בין הצדדים, ומשמעו, הלכה למעשה, התערבות של בית משפט קמא בהסדר הטיעון בניגוד להצהרתו בגזר הדין כי בכוונתו לכבדו, והחמרה בענישה, שכן סכום הקנס הגבוה ומועדי התשלום שנקבעו אינם סבירים והמערער לא יוכל לעמוד בהם, הן נוכח מצבו הכלכלי הקשה ותקופת המאסר הממושכת שהוטלה עליו, והן משום שכל סכום שישלם המערער יזקק תחילה לסילוק הפיצוי.

עוד נטען, כי בקביעת גובה הפיצוי והקנס, סטה בית משפט קמא מהמתחם המקובל והתעלם מיכולת המערער לשלם, וכן מהנתונים הבאים: חלקו היחסי של המערער בעבירות שבוצעו בצוותא עם שניים נוספים שעניינם טרם הוכרע; העובדה שבאחת מהעבירות היה המערער מסייע בלבד; מהותו של פיצוי בפלילים והיותו שונה מפיצוי נזיקי; וכן העובדה שסכום הנזק לא הוכח, בעוד שעל המערער הוטל פיצוי מקסימאלי של מלוא הנזק המשוער שנכתב בכתב האישום כהערכה בלבד. עוד נטען כי אורך המאסר חלף הקנס, 6 חודשי מאסר, אינו פרופורציונלי לגובה הקנס בסך 12,000 ₪ ולנהוג בפסיקה ומחטיא את עקרון ההלימה.

לבסוף, נטען כי שגה בית משפט קמא בקביעת מועד תשלום הקנס והפיצוי ובדחותו את בקשת המערער לדחיית המועד לתשלומם או לחלקו לתשלומים, תוך היעדר התחשבות במצבו האישי והכלכלי של המערער. נטען כי אין הצדקה להפליית תושב שטחים לרעה מהטעם שסיכויי הגביה אינם גבוהים ולהבטיח את התשלום המגיע ממנו בדרך של סיכול כל סיכוי לגביה והחלת המאסר החליפי עקב זאת. כן נטען כי עונשו של השותף קל יותר ולא נגזר עליו קנס ופיצוי אף שחלקו לא נופל מחלקו של המערער, ובכל מקרה יש לחלק את הפיצוי על כלל המעורבים.

ב"כ המשיבה השיבה כי לעניין הפיצויים יש לדחות הערעור על הסף, שכן נפגעי העבירה לא צורפו כמשיבים (סעיף 78 לחוק העונשין). נטען, כי לא הוגשה בקשה לעיכוב ביצוע ואף שחלפו למעלה משישה חודשים, המערער עשה דין לעצמו באי תשלום הקנס והפיצוי, וכיום, הוא מבקש לדחות המועדים. לכן, רק מטעם זה, יש לדחות בקשתו. לעניין הטענה בדבר חריגה מהסדר טיעון, אין מדובר בחריגה, ומאסר במקום קנס הוא חלק בלתי נפרד מהעונש. בית משפט רשאי לעשות כן ואף ניתן לכך הסבר בכך שהמערער תושב שטחים ולא ניתן יהא לגבות ממנו את הקנס. באשר לעונשו של השותף, זו טענה חדשה וגזרי הדין בעניין השותפים לא הוגשו. המערער הוא המבצע העיקרי והוא הודה במקבץ סכומים שלא נופלים מהסכום שנקבע, והסכום הינו בשווי הנזק והסבל. על כן, יש לדחות הערעור.

דין

4. בית משפט קמא הטיל על המערער קנס בסך 12,000 ₪, אותו חילק ל - 12 תשלומים וקבע כי התשלום הראשון ישולם החל מיום 1.10.20, כחצי שנה לאחר מתן גזר הדין. חלף הקנס נקבעו 6 חודשי מאסר תמורתו.

עמוד 2

5. עונש מאסר במקום קנס הינו חלופה לקנס, וככזה, טיבו שונה ונבדל מעונש מאסר רגיל. לנאשם נתונה הברירה לשלם את הקנס או לרצות את עונש המאסר, ומכאן, מדובר באמצעי אופציונלי העומד לעצמו. המאסר במקום קנס נושא אופי אכיפתי ועונשי כאחד. שילובו בין אמצעי הענישה נועד בראש ובראשונה ליצור תמריץ לנאשם לשלם את הקנס שהוטל עליו ולייעל בכך את הליך האכיפה של התשלום. מכאן ההוראה בדבר הקדמת ריצויו של המאסר במקום קנס למאסר הרגיל, היעדר החפיפה ביניהם ואפשרות הטלתו במועד מאוחר. בנוסף, נלווה לו גם אופי עונשי במובן זה שהוא משליך במישרין על גובה הקנס ומהווה לו תחליף ישיר (ר': ע"פ 5023/99 **יוסף חכמי נ' מדינת ישראל**, פ"ד נה(3) 406 (2001)).

הכלל הוא שאין להטיל קנס, ומאסר תמורתו, שתכליתם האחת והיחידה היא תשלום הפיצויים. לרבות, בדרך של הטלת מאסר חלף קנס בנסיבות אותו מקרה שאינו אלא יצירת "מנגנון" להבטחת תשלום הפיצויים(ע"פ 2143/10 אברהם שלום נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (20.1.11)).

במקרה דנן, המערער ביצע את העבירות למען בצע כסף ועלה בידו לגנוב רכוש רב וסכום כסף בשיעור משמעותי. בנסיבות דנן משקמה למערער טובת הנאה חומרית משמעותית הטלת קנס נועדה להרתיע את המערער ולהרתיע אחרים שכמותו שידעו, כי הפשע אינו משתלם (רע"ב 1049/15 **נזרי נ' שירות בתי הסוהר** (18.6.2015); רע"ב 1049/15 **נזרי נ' שירות בתי הסוהר** (18.6.2015); ע"פ 5668/13 **ערן מזרחי נ' מדינת ישראל** (17.3.2016)). בענייננו, גובה הקנס כשלעצמו, היחס בינו לבין משך המאסר תמורתו, והיחס בין משכו של המאסר חלף הקנס לעונש המאסר שנגזר על המערער - הולם ומידתי. הקנס שהושת על המערער והמאסר תמורתו הם אפוא בבחינת 'חי הנושא את עצמו' ולא על מנת ליצור תמריץ לתשלום הפיצויים. כמו כן, לא הוכח כי הקנס שהושת אינו הולם את מצבו הכלכלי של המערער, ולמצער, אינו חורג מן הסביר באופן המצדיק את התערבות ערכאת הערעור.

6. באשר למועד תשלום הקנס - הכלל הוא כי קנס שהוטל ישולם מיד, אלא אם הורה בית המשפט כי הקנס ישולם תוך תקופה שקבע או לשיעורין. הכלל הוא כי ענייני פריסה ודחייה של חובות ישמרו למרכז לגביית קנסות, בהיותו הגוף הייעודי המוסמך לכך ע"פ החוק. עוד נקבע כי אף אם ניתן, עקרונית, לקבל את הגישה כי בית המשפט הפלילי מוסמך להידרש לפריסת תשלומי החוב אחרי שגזר את הדין, אין זו התוצאה הרצויה, שכן למרכז לגביית קנסות יש סמכות רשות לערוך חקירת יכולת בעניינו של חייב המבקש פריסת תשלומי חוב, תוך שימוש בכלים העומדים לרשותו, על מנת לעמוד ככל שניתן על מצבו הכלכלי האמתי טרם קבלת החלטתו (ר': ע"פ 4919/14 **שמעון אזולאי נ' מדינת ישראל** (6.3.2017)). לפיכך, במקרה דנן נתונה למערער האפשרות לפנות למרכז לגביית קנסות בבקשה לדחות את תשלום הקנס עד לשחרורו ממאסר.

7. באשר לסכום הפיצוי, מכתב האישום המתוקן, בו הודה המערער, עולה כי המערער וחבריו גנבו רכוש רב וסכומי כסף גדולים. הפיצוי שנקבע הולם את שווי הרכוש שנגנב, באופן השולל את הכדאיות הכלכלית שבביצוע העבירות דנן, מקדם את אינטרס ההרתעה, עולה בקנה אחד עם עקרון ההלימה ועומד במגבלה הקבועה בהוראת סעיף 77 לחוק העונשין, התשל"ז-1977. במקרה דנן חלקו של המערער בביצוע העבירות היה מרכזי בגניבה של כספים ומיטלטלין יקרי ערך מבתי המגורים של המתלוננים, מהם נהנה על חשבונם לצרכיו, ונהנו גם האחרים, אין להתערב בשיעור הפיצוי למתלוננים עליו הורה בית משפט קמא ובמועד התשלום. עם זאת, העבירות בוצעו בצוותא ובאחת מהן מילא המערער

תפקיד של מסייע. יתירה מכך, המתלוננים לא צורפו כמשיבים ורק מטעם זה אין להיזקק לערעור בנושא זה.

התוצאה היא שהערעור נדחה שכן לא מצאנו טעות בגזר דינו של בית משפט קמא.

ניתן היום, כט' באייר, תשפ"א, 11 במאי, 2021, במעמד ב"כ המערער, המערער וב"כ המשיבה.

מרים ליפשיץ פריבס, שופטת

אריה רומנוב, שופט

השופט רפי כרמל, אב"ד, סגן נשיא